

Motýlek

Obviněný Petr, podle svého tetování na mohutné hrudi přezdíváný Motýlek, ve Vazební věznici Praha – Pankrác (Praha 4) vykonával šestiletý trest odnětí svobody, který mu byl Krajským soudem v Ostravě uložen za spáchání trestného činu loupeže podle § 173 odst. 1, 2 písm. c) tr. zák. Motýlek byl přesvědčen o tom, že se během tří let strávených ve věznici již dostatečně napravil, a že dalšího výkonu není zapotřebí. Rozhodl se tedy svou situaci řešit.

V průběhu výkonu trestu se úzce spřátelil s vězeňským dozorcem Lukášem, s nímž se během jeho služby o své situaci bavil. Lukáš mu poradil, že by mohl využít zařazení na nestřežené pracoviště mimo areál věznice a ve správném okamžiku utéci na svobodu, načež by mohl bydlet u jeho přátel.¹

Po chvíli uvažování si Motýlek uvědomil, že pokud by se touto radou řídil, svou situaci by leda tak zhoršil. Žádné kroky ke svému útěku podle původního plánu tak neučinil. Nakonec mu jeden z vězňů poradil, že by si mohl požádat o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Motýlek dal na jeho radu a podal si k věcně a místně příslušnému soudu žádost o podmíněné propuštění. Během eskorty k veřejnému zasedání Motýlek uvažoval nad tím, co by se stalo, kdyby soud jeho žádost zamítl, a jelikož se mu představa dalšího pobytu ve věznici stala nesnesitelnou, rozhodl se vzít svůj osud do vlastních rukou. Na soudním dvoře udeřil prudce jednoho ze členů eskorty Vězeňské služby ČR do obličeje a začal utíkat pryč. Po pěti minutách byl ovšem dostižen v nedaleké ulici. Členovi eskorty svým jednáním způsobil zlomeninu nosních kůstek, pročež musel být poškozený ošetřen a následně byl omezen v obvyklém způsobu života po dobu 3 týdnů.

Otázky

1. Jak trestněprávně posoudíme jednání Motýlka? Odůvodněte.

¹ Podle § 6 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, je příslušník povinen jednat s osobami ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody vážně a rozhodně, respektovat jejich práva, zabraňovat krutému nebo důstojnost ponižujícímu zacházení s těmito osobami i mezi nimi navzájem a působit k naplňování účelu výkonu zabezpečovací detence, výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

2. Jak trestněprávně posoudíme jednání Lukáše? Odůvodněte.
3. Který soud byl podle zadání věcně a místně příslušný k projednání Motýlkovy žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody? Odůvodněte.
4. V době, na kdy bylo nařízeno soudem hlavní líčení za konflikt s eskortou, Motýlek stále vykonával trest odnětí svobody, který mu byl uložen Krajským soudem v Ostravě (viz zadání). Motýlek po doručení obžaloby a předvolání k hlavnímu líčení soudu zaslal dopis, v němž požádal o konání hlavního líčení ve své nepřítomnosti, jelikož k věci nemá nad rámec toho, co již vypověděl po zahájení trestního stíhání, co říci. Do protokolu o výsledku obviněného se Motýlek k trestné činnosti plně doznal. Soud tedy konal hlavní líčení v Motýlkově nepřítomnosti a místo jeho výsledku přečetl protokol o výpovědi obviněného z přípravného řízení. Mohl soud takto postupovat? Odůvodněte.
5. Soud prvního stupně uznal v hlavním líčení Motýlka vinným. Proti odsuzujícímu rozsudku podal Motýlek řádně a včas odvolání, avšak ještě před odesláním spisu odvolacímu soudu zemřel. Jak bude věc vyřízena? Odůvodněte.
6. Po propuštění z výkonu trestu se Motýlek dopustil dalšího násilného jednání a bylo proti němu zahájeno trestní stíhání pro spáchání trestného činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. Jaká je nejvyšší přípustná doba trvání vazby v přípravném řízení v takovém případě? Odůvodněte.
7. Co se rozumí pravými omisivními trestnými činy? Uveďte příklad s odůvodněním.

Poznámka:

1. U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpce případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).

2. Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).

3. Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč třeba určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu a nikoli jako spolupachatelství).

Řešení

1. Motýlek se dopustil jednočinného souběhu zločinu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. b) tr. zákoníku a přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku.

Jelikož Motýlek nezačal v návaznosti na radu Lukáše podnikat žádné kroky ke svému útěku, trestněprávně relevantní je teprve jeho jednání, kterého se dopustil během eskorty k veřejnému zasedání.

Zločinu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. b) tr. zákoníku se Motýlek dopustil tím, že užil násilí pro výkon pravomoci úřední osoby, a způsobil takovým činem jinému na zdraví. Motýlek fyzicky napadl příslušníka Vězeňské služby ČR, tj. člena bezpečnostního sboru a tedy i úřední osobu ve smyslu § 127 písm. e) tr. zákoníku. Motýlkův útok byl veden pro výkon pravomoci této úřední osoby, tj. z důvodu uskutečňované eskorty z věznice k veřejnému zasedání u soudu. Svým jednáním zároveň způsobil ublížení na zdraví ve smyslu § 122 odst. 1 tr. zákoníku. Ublížením na zdraví se podle tohoto ustanovení rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření. Ze zadání vyplývá, že příslušník Vězeňské služby musel být po útoku lékařsky ošetřen, a že zároveň byl v důsledku napadení omezen v obvyklém způsobu po nikoli jen krátkou dobu. Za „ublížení na zdraví“ se pokládá porucha zdraví poškozeného, která mu ztěžuje obvyklý způsob života nebo výkon obvyklé činnosti po dobu okolo 7 dnů (viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná a zvláštní část. 7. vyd. Praha: Leges, 2019 s. 554-555), což v tomto případě bylo splněno. Zároveň doba, po kterou byl poškozený omezen ve způsobu života, nedosáhla 6 týdnů, což by již mohlo naplňovat znak spočívající v těžké újmě na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. i) tr. zákoníku.

Vzhledem k trestní sazbě 6 měsíců až 6 let podle § 325 odst. 2 tr. zákoníku se jedná o zločin (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku).

Motýlek se svým jednáním zároveň dopustil přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, když zmařil a podstatně ztížil výkon soudního rozhodnutí tím, že uprchl z výkonu trestu odnětí svobody. Právě fyzické napadení,

jímž Motýlek naplnil skutkovou podstatu shora uvedeného přečinu, směřovalo k tomu, aby mohl z výkonu trestu, byť byl zrovna eskortován, uprchnout, což se mu také podařilo. Skutečnost, že byl Motýlek dopaden již po pěti minutách, nijak neovlivňuje to, že trestný čin byl již dokonán. Svým jednáním konkrétně mařil výkon rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, jímž mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, který v době svého jednání vykonával.

Vzhledem k tomu, že trestní sazba u tohoto trestného činu podle § 337 odst. 3 tr. zákoníku činí až 5 let, jde o přečin (§ 14 odst. 2 tr. zákoníku).

Obou trestných činů se Motýlek po subjektivní stránce dopustil ve formě úmyslu přímého ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, když svým jednáním chtěl porušit zájem chráněný trestním zákoníkem na nerušeném výkonu pravomoci úředních osob a na řádném výkonu soudních rozhodnutí. Onou trestných činů se také dopustil v rámci jednoho skutku, resp. v rámci jednočinného souběhu nestejnorodého. Za jeden skutek se považují ty všechny projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním.

2. Lukáš se dopustil jednočinného souběhu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a přečinu osvobození vězně podle § 338 odst. 1, 2 písm. b) tr. zákoníku.

Tím, že Lukáš Motýlkovi poradil, aby z výkonu trestu odnětí svobody uprchl, vykonával tím svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu. Konkrétně porušil povinnost příslušníka Vězeňské služby ČR působit k naplnění účelu výkonu trestu odnětí svobody podle § 6 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb. Lukáš zároveň jednal jako úřední osoba ve smyslu § 127 písm. e) tr. zákoníku, když takto jednal během své služby jako příslušník Vězeňské služby ČR, tedy jako příslušník ozbrojeného bezpečnostního sboru.

Přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku se Lukáš dopustil tím, že jako úřední osoba vykonával svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu v úmyslu opatřit jinému neoprávněný prospěch. V daném případě se jednalo o imateriální prospěch v podobě rady, jak by mohl Motýlek z výkonu trestu odnětí svobody uprchnout.

Zároveň Lukáš naplnil veškeré znaky přečinu osvobození vězně podle § 338 odst. 1, 2 písm. b) tr. zákoníku, když jako úřední osoba naváděl vězně k útěku z výkonu trestu odnětí svobody.

Jak přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 tr. zákoníku, tak také přečin osvobození vězně podle § 338 tr. zákoníku jsou tzv. předčasně dokonány trestnými činy. Lukáš tedy naplnil svým jednáním veškeré znaky skutkové podstaty těchto trestných činů, přestože se Motýlek jeho radou neřídil.

Trestní odpovědnost pro návod k přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání dle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 337 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku nepřipadá v úvahu. Trestného činu osvobození vězně se může dopustit pouze osoba rozdílná od samotného vězně. Trestní odpovědnost je pro uvedený přečin vyloučena ale již jen z toho důvodu, že Motýlek Lukášově návodu odolal a v tom, k čemuž byl naváděn, nedospěl ani do stadia pokusu, čímž není splněn požadavek na akcesoritu účastenství. Do úvahy nepřipadá ani trestní odpovědnost pro přípravu, jelikož trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání není zvlášť závažným zločinem. Blíže viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná a zvláštní část. 7. vyd. Praha: Leges, 2019, s. 862.

Po subjektivní stránce jednal Lukáš ve formě úmyslu přímého, když svým jednáním chtěl porušit zájem chráněný trestním zákoníkem na řádném výkonu trestu odnětí svobody a na řádném plnění úkolů úředních osob.

K jednočinnému souběhu a k rozdílu mezi přečinem a zločinem viz řešení na otázku ad. 1.

3. Věcně a místně příslušným soudem bude Obvodní soud pro Prahu 4.

Motýlek vykonával trest odnětí svobody ve Vazební věznici Praha – Pankrác, tj. v obvodu Prahy 4. Podle § 320 odst. 2 tr. řádu *u osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody, činí rozhodnutí souvisící s výkonem tohoto trestu soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává*, jde o speciální ustanovení vůči obecné příslušnosti soudů ve vykonávacím řízení podle § 315 odst. 1 tr. řádu.

Podle § 333 odst. 1 tr. řádu pak rozhodnutí podle § 331 činí okresní soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává, jde tedy o Obvodní soud pro Prahu 4.

4. Ano, soud mohl konat hlavní líčení v nepřítomnosti Motýlka podle § 202 odst. 2 tr. řádu a místo výslechu přečíst protokol z přípravného řízení podle § 207 odst. 2 tr. řádu

Podle § 202 odst. 2 tr. řádu se může v nepřítomnosti obžalovaného hlavní líčení provést, jen *když soud má za to, že lze věc spolehlivě rozhodnout a účelu trestního řízení dosáhnout i bez přítomnosti obžalovaného, a přitom*

a) obžaloba byla obžalovanému řádně doručena a obžalovaný byl k hlavnímu líčení včas a řádně předvolán a

b) o skutku, který je předmětem obžaloby, byl obžalovaný už některým orgánem činným v trestním řízení vyslechnut a bylo dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání (§ 160) a obviněný byl upozorněn na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování (§ 166 odst. 1); na to a na jiné následky nedostavení (§ 66 a 90) musí být obžalovaný v předvolání upozorněn.

Ze zadání nevyplývá, že by tyto podmínky splněny nebyly. Pakliže by soud měl za to, že doznání obžalovaného s přihlédnutím k dalším důkazům představuje dostatečný podklad pro to, aby věc mohla být spolehlivě rozhodnuta, může za podmínek § 202 odst. 2 tr. řádu konat hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného, jehož výpověď z přípravného řízení přečte podle § 207 odst. 2 tr. řádu.

Ustanovení § 202 odst. 4 tr. řádu sice stanoví, že *hlavní líčení v nepřítomnosti obžalovaného nelze konat, je-li obžalovaný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody nebo jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let*, ovšem toto podle § 202 odst. 5 tr. řádu neplatí, pakliže o konání hlavního líčení v nepřítomnosti obžalovaný výslovně požádá.

5. Odvolací soud napadený rozsudek zruší a trestní stíhání zastaví podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. řádu za použití § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. e) tr. řádu.

Podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. řádu odvolací soud napadený rozsudek nebo jeho část zruší a v rozsahu zrušení trestní stíhání zastaví, shledá-li, že je tu některá z okolností, jež by odůvodňovala zastavení trestního stíhání soudem prvního stupně (§ 223 odst. 1, 2). Podle §

223 odst. 1 tr. řádu soud zastaví trestní stíhání, shledá-li za hlavního líčení, že tu je některá z okolností uvedených v § 11 tr. řádu. Jednou z těchto okolností je přitom podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. řádu také smrt obviněného.

6. Nejvyšší přípustná doba trvání vazby v přípravném řízení činí jeden rok, § 72a odst. 1, 2 tr. řádu

Podle § 72a odst. 1 tr. řádu vazba může v přípravném řízení a v řízení před soudem trvat jen nezbytně nutnou dobu. Celková doba trvání vazby v trestním řízení nesmí přesáhnout tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin. Trestný čin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. (úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví na dvou nebo více osobách) je zvlášť závažným zločinem podle vykládacího pravidla uvedeného v ustanovení § 14 odst. 3 věta za středníkem tr. zák., protože jde o úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let, v daném případě je horní hranicí trestní sazby dvanáct let.

Podle § 72a odst. 2 tr. řádu z doby uvedené v ustanovení § 72a odst. 1 tr. řádu připadá jedna třetina na přípravné řízení. Jestliže celková nejvyšší přípustná doba vazby jsou tři roky, potom třetina činí jeden rok (dvanáct měsíců).

7. Pravými omisivními trestnými činy se rozumí ty trestné činy, které lze spáchat jen opomenutím trestním zákonem či jiným předpisem přikázaného chování (např. trestné činy neposkytnutí pomoci podle § 150 tr. zák. či zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1 tr. zák.). Viz Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 7. vyd. Praha: Leges, 2019 s. 188.